

บทที่ 5

สรุปและเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องความเกี่ยวข้องของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกับพรรคการเมืองมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบทบาทและความเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองในการขยายฐานของพรรคลงสู่องค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกับพรรคการเมืองว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร และผลกระทบอันเกิดจากความสัมพันธ์ดังกล่าว เนื่องจากสภาตำบลและตามกฎหมายเดิมได้รับการยกฐานะให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลและมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายใหม่จำนวนมาก ซึ่งสภาตำบลทุกแห่งจะได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลภายในปี พ.ศ. 2542 ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่าพรรคการเมืองมีความพยายามที่จะขยายฐานของพรรคให้ครอบคลุมถึงระดับท้องถิ่น โดยพยายามดึงสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมาเกี่ยวข้องกับพรรค ในการศึกษาได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดอุทัยธานี เรียงตามขนาดใหญ่ กลาง เล็ก จังหวัดละ 3 แห่ง และเป็นสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2540 และสมาชิกพรรคการเมืองอีกจำนวนหนึ่งเป็นประชากรในการศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าในปัจจุบันพรรคการเมืองได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การเกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการ เช่น การวิ่งเต้นหาโครงการมาลงในพื้นที่ การก่อสร้างสิ่งสาธารณูปโภค การเข้าร่วมประชุมกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การทำหนังสือติดต่อกันเพื่อประสานความร่วมมือ การร่วมจัดทำโครงการพัฒนาตำบล ส่วนการเกี่ยวข้องที่ไม่เป็นทางการ เช่น การพบปะพูดคุย การให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ตามประเพณีนิยมหรือตามเทศกาล ตลอดจนการร่วมแก้ปัญหาของท้องถิ่น แต่ยังไม่เห็นเด่นชัดและเป็นการเข้าร่วมที่ยังไม่เต็มรูปแบบ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเองก็ทราบว่าพรรคการเมืองได้ดำเนินการเคลื่อนไหวเพื่อขยายฐานลงสู่องค์การบริหารส่วนตำบลแต่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่กลับไม่ยอมให้พรรคการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลและไม่เห็นด้วยที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะสังกัดพรรคการเมืองเพราะเกรงจะเกิดความขัดแย้งความแตกแยก สมาชิก

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาั้นพรรคการเมืองไม่มีบทบาทในการเลือกตั้งแต่อย่างใด และพรรคการเมืองไม่มีอิทธิพลต่อองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ปรากฏว่าเป็นแบบผู้อุปถัมภ์กับผู้ใต้อุปถัมภ์ในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันและส่งผลกระทบต่อในทางบวก

ผลดีของการให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าไปเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง คือเป็นการขยายฐานของพรรคให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น พรรคการเมืองมีสมาชิกเพิ่มขึ้น ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น ส่วนผลเสียน่าจะเป็นการที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขาดอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ อาจถูกพรรคการเมืองชี้นำไปในทางที่ไม่เหมาะสมได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พรรคการเมืองของไทยยังไม่มีความเข้มแข็ง พรรคไม่มีอุดมการณ์และแนวนโยบายที่เห็นเด่นชัด เป็นรูปธรรม การขยายฐานของพรรคการเมืองลงสู่ท้องถิ่นต้องทำในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปจึงจะประสบความสำเร็จเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการพัฒนาประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ได้มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นในประเทศไทยจำนวนมาก ในขั้นแรกเกิดจากการรวมตัวของชนชั้นนำทางอำนาจที่เป็นชนชั้นปกครองเดิมแล้วจึงค่อยเปลี่ยนผ่านไปสู่การครอบงำโดยชนชั้นนำที่เป็นผู้มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ได้มีการตรากฎหมายพรรคการเมืองในรูปของพระราชบัญญัติแล้ว จำนวน 5 ฉบับ มีการเลือกตั้งทั่วไปรวมทั้งสิ้น 19 ครั้ง แต่อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันพรรคการเมืองไทยยังไม่สามารถที่จะพัฒนาให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความเข้มแข็งดังเช่นในนานาประเทศได้ โดยมีสาเหตุมาจากปัจจัยภายนอกพรรคการเมืองและปัจจัยภายในพรรคการเมืองเอง กล่าวคือ⁵²

⁵²วิทยา นาคศิริกุล และสุรพล ราชภัณฑารักษ์, พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์. (กรุงเทพฯ : แสงจันทร์การพิมพ์, 2528) หน้า 275-281.

1. สาเหตุจากปัจจัยภายนอก

1.1 ผู้นำทางการเมืองในอดีตมักจะสร้างความชอบธรรมในการเข้าสู่อำนาจโดยอาศัยระบบราชการ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทัพ) เป็นขุมกำลังและเป็นฐานเข้าสู่อำนาจทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นหลายครั้ง ซึ่งเป็นผลให้ผู้นำในการรัฐประหารได้เข้ามาบริหารประเทศ โดยในการรัฐประหารเกือบทุกครั้งจะมีการยกเลิกพรรคการเมือง ทำให้พรรคการเมืองไม่สามารถดำเนินกิจการได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อพรรคการเมืองไม่สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องก็ไม่สามารถที่จะเติบโตเข้มแข็งขึ้นมาได้ และพลาดโอกาสที่จะปรับปรุงแก้ไขนโยบายหรือตัวสมาชิกให้เข้ารูปเข้ารอย และสร้างผลงานให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชนได้

การยับยั้งบทบาทของพรรคการเมืองโดยการรัฐประหารยังทำให้ความสนใจของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองไม่ต่อเนื่อง และทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าการเมืองไม่ใช่กลไกสำคัญในการปกครองประเทศ ทหารเท่านั้นที่มีอำนาจในการปกครองประเทศ ความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อสถาบันการปกครองในระบอบประชาธิปไตยก็ลดน้อยลง ไม่เกิดความศรัทธาที่จะเข้าร่วมหรือสนับสนุนพรรคการเมืองอย่างจริงจัง

1.1.2 นอกจากการรัฐประหารซึ่งทำให้ผู้นำทางการเมืองได้เข้ามาสู่อำนาจทางการเมืองแล้ว พฤติการณ์อีกอย่างหนึ่งที่พบเห็นบ่อยในการรักษาอำนาจทางการเมืองของตนไว้ให้นานก็คือการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญในลักษณะที่ผู้นำทางการเมืองสามารถที่จะแต่งตั้งบุคคลเข้าไปประกอบเป็นสมาชิกรัฐสภา เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนกลุ่มของตน ดังจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญของไทยมักจะกำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยสมาชิกประเภทแต่งตั้งอยู่ด้วย ถ้าไม่ใช่เป็นสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้งทั้งหมด ก็จะประกอบด้วยสมาชิกประเภทแต่งตั้งและเลือกตั้งในสภาเดียวกันหรือแยกสภากัน ไม่เคยมีแม้แต่เพียงครั้งเดียวที่รัฐสภาประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอลงไป เพราะการที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐสภามีสมาชิกประเภทแต่งตั้ง ทำให้รัฐบาลชุดที่เป็นผู้แต่งตั้งสมาชิกสภานั้นได้เปรียบพรรคการเมืองอื่นในการจัดตั้งรัฐบาล เนื่องจากมีเสียงจากสมาชิกประเภทแต่งตั้งสนับสนุนเป็นทุนอยู่จำนวนหนึ่ง แม้ว่ารัฐธรรมนูญบางฉบับจะกำหนดให้นายกรัฐมนตรีมาจากเสียงส่วนใหญ่ของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งก็ตาม แต่ถ้าวรัฐบาลไม่ได้รับการ

สนับสนุนจากวุฒิสภาด้วยก็ยากที่จะรักษาเสถียรภาพเอาไว้ได้ เมื่อพรรคการเมืองอื่น ๆ (นอกจากพรรครัฐบาลเดิม) ไม่มีโอกาสที่จะแข่งขันกันเพื่อเข้ามาเป็นรัฐบาลได้อย่างเท่าเทียมกัน พรรคการเมืองก็ไม่มีจุดหมาย

1.2 ประชาชนมีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองไม่มากนักและส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องพรรคการเมือง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก

1.2.1 ประชาชนยังมีความรู้สึกผูกพันอยู่กับวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิม ดังจะเห็นได้จากผลการเลือกตั้งในช่วงเวลาที่ผ่านมาที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในอัตราที่ต่ำและลงคะแนนเสียงในลักษณะที่ทำให้ความสำคัญกับตัวบุคคลมากกว่าชื่อเสียงและนโยบายของพรรคการเมือง จากพฤติกรรมดังกล่าวทำให้พรรคการเมืองเห็นความสำคัญของประชาชนน้อยกว่าพรรคพวก การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองจึงมักจะละเลยการรับฟังเสียงของประชาชนซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของพรรคการเมืองและไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองและการที่ประชาชนยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พรรคการเมืองไม่เห็นอุดมการณ์หรือนโยบายอย่างจริงจัง การรับสมาชิกและการส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งจึงมักจะคำนึงถึงชื่อเสียงหรือความนิยมของประชาชนเป็นหลัก ทำให้พรรคการเมืองแตกแยกกันง่ายและมีการย้ายพรรคกันบ่อย พรรคการเมืองจึงไม่มีความมั่นคง

1.2.2 ประชาชนยังขาดประสบการณ์ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง กล่าวคือ แม้ว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยจะดำเนินมาเป็นเวลานานกว่า 60 ปีแล้วก็ตาม แต่การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยก็ยังล้มลุกคลุกคลาน ดังนั้นตราบไต่ที่การเมืองยังคงไร้เสถียรภาพ ความเข้มแข็งของระบบพรรคการเมืองก็ยังคงเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะประชาชนไม่มีโอกาสได้เรียนรู้และเข้าร่วมในการดำเนินการตามระบอบประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง เมื่อเป็นเช่นนั้น โอกาสที่พรรคการเมืองจะดำรงอยู่ได้จึงมีอยู่น้อยมาก เพราะไม่มีฐานสนับสนุนจากประชาชน

2. สาเหตุจากปัจจัยภายใน

2.1 พรรคการเมืองไทยมักจะถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อสนับสนุนบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นหลัก ซึ่งแตกต่างจากในประเทศที่พัฒนาแล้วที่พรรคการเมืองเกิดขึ้นจากความต้องการของกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนหรือต้องการให้วัตถุประสงค์ของกลุ่มตนบรรลุผล โดยทางกลุ่มจะพยายามชักชวนให้ประชาชนมีความคิดเห็นคล้าย

ตามอุดมการณ์และนโยบายที่กลุ่มได้วางไว้ จนเกิดเป็นมติมหาชน และทางกลุ่มจะได้เข้าไปมีอำนาจทางการเมือง พรรคการเมืองจึงเกิดขึ้นจากความต้องการของกลุ่มบุคคลกลุ่มใหญ่ที่มีการรวมกลุ่มกันหนาแน่นและมีหลักการและแนวทางที่แน่นอน จึงทำให้พรรคการเมืองมีความมั่นคง แต่พรรคการเมืองในประเทศไทยมักจะถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนอำนาจของบุคคลบางคนหรือคณะบุคคลบางคนเพื่อให้มีอำนาจทางการเมือง โดยอาศัยพรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรม ดังนั้นการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง การจัดตั้งพรรคการเมืองในลักษณะนี้จึงทำให้พรรคการเมืองไทยแตกแยกและสลายตัวได้ง่าย เพราะเมื่อผู้นำหมดบารมีหรือเสียชีวิตไปแล้ว พรรคการเมืองก็มักจะสลายตัวไปด้วย หรือเมื่อบุคคลสำคัญเกิดความขัดแย้งกันก็มักจะแยกตัวออกมาตั้งพรรคการเมืองใหม่ เป็นต้น

2.2 พรรคการเมืองไทยมิได้มีรากฐานมาจากการสนับสนุนของประชาชนหรือกลุ่มผลประโยชน์ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ลักษณะของผลประโยชน์จึงคล้ายคลึงกัน กลุ่มผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นและแข่งขันกันในการเมืองจึงมีน้อย พรรคการเมืองจึงเกิดขึ้นมาจากการรวมตัวกันบนพื้นฐานส่วนตัวและเป็นกลุ่มภายในรัฐสภา คือ เป็นที่รวมของสมาชิกรัฐสภาและนักการเมืองระดับชาติกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ไม่ได้มีลักษณะของการเป็นพรรคมวลชนที่มีพื้นฐานอยู่ที่ประชาชน แม้บางพรรคจะตั้งชื่อซึ่งฟังดูแล้วคล้ายกับเป็นตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์ เช่น พรรคชาวนา-ชาไร่ พรรคแรงงาน หรือพรรคกรรมกร เป็นต้น แต่ในความเป็นจริงแล้วมิได้รับการสนับสนุนจากชนชั้นนั้น ๆ เลย พรรคการเมืองไทยจึงมีลักษณะเป็น "พวกการเมือง" มากกว่าเป็น "พรรคการเมือง"

การที่พรรคการเมืองไทยเป็นการรวมตัวกันของนักการเมืองซึ่งคลุกคลีอยู่ในวงการเมืองจำนวนน้อย มิได้มีรากฐานมาจากการสนับสนุนของประชาชนหรือกลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมืองไทยจึงอยู่ในสภาพที่โดดเดี่ยวและไม่มีความมั่นคงถาวร

2.3 พรรคการเมืองไทยไม่มีอุดมการณ์และแนวทางในการดำเนินงานที่แน่นอน โดยที่พรรคการเมืองไทยเป็นการรวมตัวกันบนพื้นฐานส่วนตัวหรือโดยความนิยมส่วนตัว มิได้เกิดมาจากอุดมการณ์หรือความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ตรงกัน การรวมกลุ่มกันของแต่ละกลุ่มจึงมักจะเป็นไปเพื่อรักษาผลประโยชน์เฉพาะในกลุ่มของตนเท่านั้น โดยผู้นำของกลุ่มคือผู้ที่ทำหน้าที่ต่อรองกับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์อันเป็นที่ต้องการของตนและพรรคพวก พรรคการเมืองไทยจึงขาดลักษณะของ "Parties of Integration" คือ เป็น

พรรคการเมืองที่ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก และมุ่งฉันทกกำลังหรือผลประโยชน์ที่แตกต่างกันภายในประเทศให้เข้ามาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยมีพื้นฐานอยู่ที่มวลชน

การที่พรรคการเมืองไทยมีลักษณะของการรวมกลุ่มกันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว นโยบายและอุดมการณ์ของพรรคการเมืองไทยจึงมักจะถูกกำหนดขึ้นมาภายหลังจากการรวมกลุ่มกันและมักจะเป็นนโยบายหรืออุดมการณ์ของผู้นำของพรรคเพียงไม่กี่คน การรวมกลุ่มทางการเมืองที่ขาดอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน จึงเป็นผลให้มีกลุ่มต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย แล้วเลิกสั้มไปหรือแยกย้ายไปตั้งกลุ่มใหม่เมื่อผลประโยชน์หรือความต้องการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม พรรคการเมืองไทยจึงไม่มีความมั่นคงเพราะขาดพลังทางความคิดและอุดมการณ์ร่วมกัน การรวมกลุ่มกันจึงไม่แน่นแฟ้น

2.4 พรรคการเมืองไทยไม่มีการจัดองค์การที่เข้มแข็ง พรรคการเมืองจะสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการจัดองค์การที่ดี กล่าวคือ มีการจัดองค์การของพรรค (Party Organization) ที่มีสายใยเชื่อมโยงกันทั่วประเทศ และกำหนดสายการบังคับบัญชาเพื่อควบคุมการบริหารให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ต้องมีกลไกของพรรค (Party Machinery) ในแต่ละหน่วย สาขา เช่น ฝ่ายรณรงค์เลือกตั้ง ฝ่ายนโยบาย ฝ่ายการเงิน เป็นต้น พรรคการเมืองไทยที่ผ่านมา โครงสร้างการบริหารของพรรคโดยส่วนรวมเป็นเพียงตัวอักษรที่ร่างไว้ มิได้เป็นรูปร่างที่เห็นชัดเจนและปฏิบัติงานจริง ๆ เช่น การบริหารงานประจำของพรรคไม่มี สาขาพรรคในระดับท้องถิ่นไม่มีหรือมีก็จำนวนน้อย และการตั้งสาขาพรรคนั้นก็มักจะเป็นไปตามคำขอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคในจังหวัดนั้น เพื่อที่ตนจะได้มีสำนักงานของตนเองและเพื่อที่จะได้รับเงินทุนจากพรรคมาดำเนินงานของสำนักงานเหล่านั้นเท่านั้น

การขาดสาขาพรรคการเมืองเป็นปัญหาสำคัญมากของระบบพรรคการเมือง เพราะทำให้เกิดช่องว่างระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชน อันเป็นเหตุให้พรรคการเมืองไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน และเป็นผลให้ประชาชนไม่กระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านทางพรรคการเมือง ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพของพรรคการเมืองลดน้อยลง

2.5 พรรคการเมืองไทยมีระเบียบวินัยหย่อนยาน สมาชิกพรรคมักขาดระเบียบวินัย การขาดระเบียบวินัยของสมาชิกเป็นผลเนื่องมาจากการขาดอุดมการณ์ของนักการเมือง ผู้มาสมัครเป็นสมาชิกพรรคส่วนมากหวังที่จะได้รับการสนับสนุนในการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งยังคงใช้คุณสมบัติส่วนตัว ความสามารถหรือคุณความดีของตนเป็นเครื่องเรียกคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนยังมีความเข้าใจในพรรคการเมืองน้อย จึงเน้นที่ตัวผู้

สมัครรับเลือกตั้งเป็นสำคัญหรือไม่ก็เห็นแก่บุญคุณ เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนมากได้รับเลือกตั้งโดยอาศัยคุณสมบัตินี้และความสามารถส่วนตัวเช่นนี้ จึงมักจะทำตัวเป็นอิสระจากพรรคการเมือง ถ้าพรรคการเมืองไม่เห็นความสำคัญของตน ก็พร้อมที่จะลาออกไปเป็นสมาชิกอิสระหรือไปสมัครเข้ากับพรรคการเมืองอื่น การย้ายสังกัดพรรคการเมืองจึงเกิดขึ้นเนื่อง ๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บุคคลสำคัญของพรรคการเมืองต้องคอยเอาใจสมาชิกพรรค โดยเฉพาะพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล เพราะต้องคอยรักษาเสียงสนับสนุนไว้เพื่อเสถียรภาพของรัฐบาล การเมืองไทยจึงเต็มไปด้วยความวุ่นวาย ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้นำทางการเมืองบางคนเสื่อมศรัทธาในระบบพรรคการเมืองและไม่สนใจที่จะให้มีหรือเสริมสร้างพรรคการเมืองให้เข้มแข็ง

2.6 พรรคการเมืองไทยให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนไม่เพียงพอ เนื่องจากพรรคการเมืองไทยมักจะจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือทางการเมืองของบุคคลหรือคณะบุคคล หรือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์หรือเพื่อชื่อเสียงส่วนบุคคล พรรคการเมืองไทยจึงมิได้ทำหน้าที่ของพรรคการเมืองตามกระบวนการในระบอบประชาธิปไตยเหมือนอย่างในประเทศตะวันตก เช่น การประชาสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนในลักษณะของการให้การศึกษาทางการเมือง การสำรวจประชามติ การสร้างความศรัทธาของสมาชิกพรรคหรือผู้ที่สนใจให้ยอมรับในนโยบายหลักของพรรคการเมือง ดังนั้นพรรคการเมืองไทยจึงมักจะแสดงบทบาททางการเมืองเฉพาะในช่วงการหาเสียงเลือกตั้งเท่านั้น หลังจากการเลือกตั้งแล้วก็ไม่มียุทธศาสตร์หรือบทบาทที่แต่เฉพาะตัวนักการเมืองบางคนเป็นเอกเทศไม่ใช่ลักษณะของพรรคการเมือง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนไม่เข้าใจระบบพรรคการเมืองดีพอ ประชาชนจึงลงคะแนนเสียงเลือกตัวบุคคลมากกว่าเลือกพรรคการเมือง ทำให้พรรคการเมืองไทยอ่อนแอลงไปอีกทางหนึ่ง

ได้มีผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพรรคการเมืองไว้อย่างหลากหลาย เช่น การรณรงค์ให้ประชาชนเป็นสมาชิกพรรคการเมืองให้มากที่สุด การส่งเสริมให้สมาชิกพรรคมีวินัยยึดถือเสียงส่วนใหญ่เคารพมติพรรค พรรคการเมืองแต่ละพรรคควรมีแผนพัฒนาพรรคในระยะยาว การสรรหาบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองควรมีระบบการสรรหาที่เป็นธรรมไม่คำนึงถึงเรื่องเงินแต่อย่างเดียว และการขยายฐานไปสู่ปวงชนดั่งปวงชนเข้ามาสนับสนุนพรรคเพื่อจะให้พรรคการเมืองขยายฐานไปสู่ระดับตำบล หมู่บ้าน โดยให้มีสาขาพรรคให้มากที่สุด หนึ่งในแนวทางการพัฒนาทางการเมืองที่ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้สูงคือ การขยายสาขาพรรค

การเมืองไปสู่ทุกท้องที่และกลุ่มผลประโยชน์โดยการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้เนื่องจากสาขาพรรคมีความสำคัญต่อพรรคการเมือง ดังนี้⁵³

1. เป็นการสร้างผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่น (training for local leadership) สมาชิกพรรคหรือผู้ที่มีความสนใจในท้องถิ่นสามารถที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านทางสาขาพรรค เช่น มีโอกาสได้เป็นหัวหน้าสาขาพรรค กรรมการสาขาพรรคระดับภาค จังหวัด และตำบล เลขาธิการสาขาพรรค โฆษกสาขาพรรค ฯลฯ และเมื่อมีการประชุมกรรมการกลางของพรรคในระดับชาติ (national convention) ผู้นำทางการเมืองเหล่านี้อาจจะได้รับการคัดเลือกหรือเลือกตั้งเป็นตัวแทนไปร่วมประชุม หรืออาจได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่เป็นกรรมการกลางก็ได้ เป็นการสร้างผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่น และจะทำให้สถาบันพรรคการเมืองเป็นสถาบันหลักในการฝึกอบรมผู้นำทางการเมืองมาตั้งแต่รากฐานของประเทศอย่างแท้จริง และถ้าสาขาพรรคได้ทำหน้าที่นี้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว การฝึกอบรมผู้นำทางการเมืองก็ไม่ต้องพึ่งสถาบันทางราชการซึ่งไม่มีความเหมาะสมกับการฝึกอบรมผู้นำทางการเมืองอีกต่อไป

2. เป็นการสร้างรากฐานให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งและกลายเป็นสถาบันของชาติอย่างแท้จริง (bases for political institution) สถาบันของชาติมิใช่เป็นสมาคมที่เกิดขึ้นและอยู่ได้ไม่นาน รากฐานของพรรคการเมืองจะต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ถ้าหากประชาชนไม่สนับสนุนก็อาจจะสิ้นสุดไปได้ พรรคการเมืองจึงสมควรที่จะขยายสาขาพรรคให้กว้างขวางออกไปในทุกส่วนของประเทศ และขยายไปยังกลุ่มผลประโยชน์ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อสร้างรากฐานและเพื่อให้พรรคการเมืองกลายเป็นสถาบันหลักของชาติต่อไปได้

3. สาขาพรรคเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ (data collection) บ่อนให้กับพรรคการเมือง สาขาพรรคมีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่น และสามารถหาข้อมูลที่ถูกต้องหรือใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นมากกว่าแหล่งใด ๆ ของพรรคการเมือง การที่พรรคการเมืองไม่มีสาขาพรรคจะทำให้พรรคการเมืองได้ข้อมูลที่อาจผิดพลาดหรือไม่ทันสมัยได้ นอกจากนี้การบ่อนข้อมูลและข่าวสารในพรรคการเมืองจะช่วยให้พรรคการเมืองได้มีโอกาสปรับปรุงนโยบายให้ทันสมัยและอยู่ในความนิยมของประชาชนเสมอ

⁵³ ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2524) หน้า 100-102.

4. สาขาพรรคจะเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่ให้ความสนใจในนโยบาย และวิธีการดำเนินงานของพรรค ในขณะที่เดียวกันพรรคการเมืองก็สามารถหาแนวทางโฆษณาชวนใจไปยังหมู่ประชาชนให้กว้างขวางได้ ในที่สุด พรรคการเมืองก็จะมีจำนวนสมาชิกมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้พรรคการเมืองยังสามารถให้การศึกษอบรมทางการเมือง (political education) แก่ประชาชนในท้องถิ่นให้รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบในระบบประชาธิปไตยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้จักพรรคการเมืองและการรู้จักใช้บริการของพรรคการเมืองให้เกิดประโยชน์กับตน ซึ่งถ้าไม่มีสาขาพรรคแล้ว พรรคการเมืองจะทำหน้าที่ได้ยากมากเพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองจะไม่ค่อยมีเวลาที่จะทำหน้าที่ดังกล่าวได้ ยิ่งกว่านั้นสาขาพรรคย่อมทำหน้าที่ให้การศึกษอบรมแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้ดีกว่าเพราะรู้ข้อมูลดีกว่า

5. สาขาพรรคจะทำหน้าที่สนับสนุนการเลือกตั้งของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งทั่วไป (general elections) การเลือกตั้งซ่อม (by-elections) หรือการเลือกตั้งสภาท้องถิ่น (local elections) เช่น การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาจังหวัด นายกเทศมนตรี เทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ในที่สุด พรรคการเมืองก็จะกลายเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญ และจะขาดเสียมิได้สำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย

6. สาขาพรรคมีส่วนช่วยพิจารณาสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะการสรรหาจะต้องเริ่มจากสาขาพรรคในท้องถิ่นก่อน จากสาขาพรรคระดับตำบล (ถ้ามี) ก็เสนอมายังสาขาพรรคระดับอำเภอ (ถ้ามี) และเสนอขึ้นมาถึงสาขาพรรคระดับจังหวัด จากจังหวัดก็เสนอมายังภาค และจากภาคก็เสนอมายังคณะกรรมการกลาง (central committee) ซึ่งจะเป็นการช่วยกลั่นกรองการสรรหาให้ได้คนดีมีความรู้และสามารถไปสร้างชื่อเสียงให้กับพรรคการเมืองได้ต่อไป และแม้แต่ประชาชนเองก็จะได้รับประโยชน์จากการมีผู้แทนที่มีประสิทธิภาพ

7. สาขาพรรคในท้องถิ่นจะเป็นศูนย์รวม (centre) ในความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่เป็นประโยชน์โดยตรงและโดยอ้อมของท้องถิ่น

8. สาขาพรรคจะทำหน้าที่เป็นสื่อประสาน (link) ระหว่างพรรคการเมืองกับสมาชิกพรรคหรือผู้ที่มีความสนใจในกิจการของพรรคได้เป็นอย่างดี

9. สาขาพรรคจะเป็นองค์การที่สามารถนำเอานโยบายของพรรคการเมืองไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี เพราะสาขาพรรคมีความใกล้ชิดกับสมาชิกพรรคซึ่งอยู่กระจัด

กระจายในท้องถิ่น นอกจากนี้สาขาพรรคอาจถือโอกาสแทรกซึมเข้าไปในสื่อมวลชนของท้องถิ่น เช่น การอธิบายปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ในทัศนะของพรรคการเมือง

10. สาขาพรรคจะเป็นกำลังสำคัญในการช่วยหาเสียงไม่ว่าจะเป็นสมาชิกพรรคหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่จะสนับสนุน การขาดสาขาพรรคอาจเป็นช่องทางให้ผู้สมัครสร้างระบบหัวคะแนน พลิกแพลงเทคนิคต่าง ๆ ในการหาเสียงให้กับพื้นที่ของตนเอง

อย่างไรก็ดีเนื่องจากการบริหารงานในรูปขององค์การบริหารส่วนตำบลยังเป็นของใหม่ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เพิ่งเริ่มมีผลใช้บังคับ องค์การบริหารส่วนตำบลมีระยะเวลาของการบริหารงานได้ไม่นานนัก สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังขาดความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านระเบียบกฎหมายหรือทักษะในการปฏิบัติงาน บางคนยังไม่รู้จักบทบาทที่แท้จริงของตนเอง การที่มีโอกาสได้รับผิดชอบบริหารงานในชุมชนของตนเอง บริหารงบประมาณเองย่อมเป็นเหตุผลหนึ่งที่สนับสนุนให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลรักและหวงแหนองค์กร การที่องค์กรภายนอกไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือพรรคการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้อง ย่อมก่อให้เกิดแรงต่อต้าน (driving force) เกรงจะถูกแทรกแซงทางการเมืองบ้าง เกรงว่าจะถูกแย่งทรัพยากรภายในองค์กรบ้าง และการตั้งสาขาพรรคเป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อน ต้องใช้งบประมาณมาก พรรคการเมืองต้องแบกรับภาระหนัก ดังนั้นหากมีการตั้งสาขาพรรคการเมืองในระยะแรกอาจไม่ราบรื่นเท่าที่ควร แต่ด้วยเหตุผลที่ว่าพรรคการเมืองต้องมีการเคลื่อนไหว มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อความอยู่รอด และเพื่อความเป็นสถาบัน (institutionalization) โอกาสที่พรรคการเมืองจะจัดตั้งสาขาพรรคให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในอนาคตย่อมเป็นไปได้สูงโดยเริ่มจากพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่ก่อน